

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

*Autentiškas vertimas
Vyriausybės kanceliarijos
Administravimo departamentas
2020 04 06*

ANTRASIS SKYRIUS

BYLA ZNAKOVAS PRIEŠ LIETUVĄ

(Peticija Nr. 32715/17)

SPRENDIMAS

STRASBŪRAS

2019 m. lapkričio 19 d.

Šis sprendimas yra galutinis. Jame gali būti daromi redakcinio pobūdžio pataisymai.

Byloje Znakovas prieš Lietuvą

Europos Žmogaus Teisių Teismas (Antrasis skyrius), posėdžiaujant komitetui, sudarytam iš:

pirmininko Valeriu Gričco,

teisėjų Egidijaus Kūrio,

Darian Pavli

ir *skyriaus kanclerio pavaduotojo* Hasan Bakırcı,

po svarstymo uždaramame posėdyje 2019 m. spalio 22 d.

skelbia tą dieną priimtą sprendimą:

PROCESAS

1. Bylą prieš Lietuvos Respubliką pradėjo Lietuvos Respublikos pilietis Petras Znakovas (toliau – pareiškėjas), 2017 m. balandžio 21 d. Teismui pateikęs peticiją (Nr. 32715/17) pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 34 straipsnį.

2. Pareiškėjui atstovavo Klaipėdoje praktikuojantis advokatas J. Platelis. Lietuvos Respublikos Vyriausybei (toliau – Vyriausybė) atstovavo jos atstovė L. Urbaitė.

3. 2018 m. rugsėjo 5 d. Vyriausybei buvo pateikti skundai dėl tariamo netinkamo policijos elgesio ir neatlikto veiksmingo tyrimo pagal Konvencijos 3 straipsnį, o likusi peticijos dalis buvo paskelbta nepriimtina pagal Teismo reglamento 54 taisyklės 3 dalį.

FAKTAI**I. BYLOS APLINKYBĖS**

4. Pareiškėjas gimė 1955 m. ir gyvena Klaipėdos rajone.

A. Pareiškėjo sulaikymo aplinkybės

5. 2016 m. rugsėjo 9 d. apie 21.20 val. pareiškėjo žmona paskambino į Gargždų policiją ir pareiškė, kad pareiškėjas prieš ją smurtauja. Apie 22 val. į pareiškėjo namus atvyko du policijos pareigūnai – R. N. ir R. J.

1. Pareiškėjo versija

6. Pareiškėjo teigimu, tą naktį jo ir žmonos namuose buvo svečių, jie gėrė alkoholį. Po to, kai svečiai atsigulė miegoti, jis susipyko su žmona, bet prieš ją nesmurtavo, nuėjo miegoti. Pareiškėją pažadino du policijos pareigūnai, kurie nepaaiškino atvykimo priežasčių. Pareiškėjas paėmė mobilųjį telefoną, norėdamas įrašyti tai, kas vyksta, tačiau pareigūnas R. N. telefoną atėmė ir metė į sieną. Pareiškėjas buvo surakintas antrankiais ir išvestas laukan, vilkėdamas tik apatinius. Jam ir žmonai buvo patikrintas blaivumas, nustatyta

alkoholio koncentracija kraujyje buvo atitinkamai 1,95 % ir 1,03 %. Pareigūnai paprašė pareiškėjo žmonos pateikti pareiškimą, buvo padarytas pareiškimo vaizdo įrašas (žr. šio sprendimo 26 punktą).

7. Pareiškėjas buvo pasodintas ant policijos automobilio galinės sėdynės. Pakeliui į policijos komisariatą jis paprašė pareigūnų viską fiksuoti vaizdo įrašė, tačiau jie prašymo nepaisė. Po kurio laiko policijos pareigūnas R. N. supyko, sustabdė automobilį, išlipo ir pradėjo šaukti ant pareiškėjo, kad šis nutiltų; po to atidarė automobilio galines dureles ir tris ar keturis kartus panaudojo prieš pareiškėją elektrošoką, visą tą laiką ant jo rėkdamas. Po to R. N. liepė savo kolegai R. J. vairuoti, o pats tuo metu laikė pareiškėją ir vis grasino panaudoti elektrošoką, jei pareiškėjas dar ko nors reikalaus. Pareiškėjas buvo nuvežtas į policijos komisariatą ir uždarytas į areštinę. Kitą rytą jis buvo apklaustas. Iš policijos komisariato jis paleistas 2016 m. rugsėjo 11 d. rytą.

2. Policijos pareigūnų versija

8. Iš esmės identiškuose tarnybiniuose pranešimuose, kuriuos policijos pareigūnai R. N. ir R. J. pateikė 2016 m. rugsėjo 9 d., nurodoma, kad jie nuvyko į pareiškėjo namus sulaukę skambučio apie smurtą šeimoje. Atvykusius į vietą juos pasitiko pareiškėjo žmona ir pareiškė, kad pareiškėjas elgėsi agresyviai, trenkė jai per veidą, kelis kartus spyrė ir kad jis namuose turi ginklą. Pareigūnai rado pareiškėją gulintį lovoje, nors žmona teigė, kad vos prieš kelias minutes jis vaikščiojo po namus.

9. Pareigūnams įėjus į miegamąjį, pareiškėjas buvo nusiteikęs priešišškai, pradėjo šaukti. Pareigūnai prisistatė ir paaiškino, kad juos iškvietė pareiškėjo žmona dėl smurtinio ir netinkamo elgesio su ja. Kambaryje tvyrojo alkoholio kvapas, pareiškėjas buvo akivaizdžiai neblaivus, kalbėjo nerišliai. Pareigūnai mandagiai paprašė jo išlipti iš lovos, tačiau pareiškėjas pradėjo grasinti, kad „viskas geruoju nesibaigs“, ir pavadino R. N. įžeidžiančiu žodžiu. Pareiškėjui buvo liepta išlipti iš lovos ir apsirengti, bet jis atsisakė. Pareigūnai paaiškino, kad jis bus nuvežtas į policijos komisariatą tirti situacijos, tačiau pareiškėjas nepakluso ir toliau grasino pareigūnams. R. N. paėmė pareiškėją už rankos ir liepė išlipti iš lovos, tačiau pareiškėjas įtempė rankas, pradėjo keiktis ir liepė pareigūnui jo neliesti. Kadangi pareiškėjas nepakluso nurodymams ir elgėsi agresyviai, R. N. surakino jį antrankiais gulintį lovoje ir nuvedė į policijos automobilį. Pareiškėjas buvo vežamas su apatiniais drabužiais, nes atsisakė apsirengti, tačiau pareigūnai paprašė žmonos duoti keletą pareiškėjo drabužių.

10. Automobilyje pareiškėjas taip pat elgėsi agresyviai, pareigūnus vadino įžeidžiančiais žodžiais. Pakeliui į policijos komisariatą jis staiga puolė R. N., sugriebė už liemenės, ją tempė, bandė pačiupti už vairo, rizikuodamas sukelti eismo įvykį. R. N. greitai sustabdė automobilį pakeleje, išlipęs jį apibėgo, atidarė galines dureles. Pareiškėjas šaukdamas veržėsi iš automobilio ir bandė pulti R. N., todėl prieš jį buvo panaudotas TASER

prietaisas (elektrošokas). Tuomet pareiškėjas nusiramino ir buvo nuvežtas į policijos komisariatą be papildomų sunkumų. Jokiomis sveikatos problemomis jis nesiskundė.

3. Kitos svarbios aplinkybės

11. 2016 m. rugsėjo 12 d. pareiškėją apžiūrėjęs teismo medicinos ekspertas ant abiejų rankų ir dešinės krūtinės pusės nustatė sumušimų, taip pat elektros žymes primenančias kraujosruvas ant krūtinės ir nugaros. Eksperto nuomone, sužalojimai atitiko nežymų sveikatos sutrikdymą.

12. Pareiškėjo žmonai pateikus kaltinimus smurtu šeimoje (žr. šio sprendimo 5 punktą), pareiškėjui pradėtas ikiteisminis tyrimas. Jis nutrauktas 2016 m. rugsėjo 12 d., pareiškėjo žmonai atsiėmus kaltinimus.

B. Atsisakymas pradėti ikiteisminį tyrimą pareigūnui R. N.

13. 2016 m. spalio 14 d. pareiškėjas pateikė Klaipėdos prokurorui skundą, kuriame prašė pradėti ikiteisminį tyrimą dėl pareigūno R. N. veiksmų ir panaudotos fizinės prievartos prieš pareiškėją jo namuose ir policijos automobilyje (žr. šio sprendimo 6 ir 7 punktus).

14. Prokuroras apklausė pareigūnus R. N. ir R. J. Šie iš esmės teigė tą patį, ką nurodė tarnybiniuose pranešimuose (žr. šio sprendimo 8–10 punktus). R. N. papildomai pareiškė, kad prietaisą TASER prieš pareiškėją panaudojo įstatymuose nustatyta tvarka, siekdamas apsiginti nuo pavojaus ir sutramdyti pareiškėją, kuris elgėsi neteisėtai.

15. 2016 m. spalio 24 d. prokuroras atsisakė pradėti R. N. ikiteisminį tyrimą. Prokuroras nusprendė, kad pareiškėjas su pareigūnu elgėsi agresyviai, nepaisė teisėtų jo nurodymų, todėl fizinė prievarta ir prietaisas TASER prieš jį panaudotas teisėtai ir pagrįstai. Policijos generalinio komisaro patvirtintos taisyklės leidžia naudoti šį prietaisą pažeidėjams sutramdyti ar sulaikyti, jei jie, be kita ko, elgiasi agresyviai, yra apsvaigę nuo alkoholio, veikia nenusipėjamai ir pavojingai, taip pat nepaklūsta teisėtiems policijos pareigūnų nurodymams arba kelia pavojų policijos pareigūnams ar kitiems asmenims (žr. šio sprendimo 32 punktą). Tai, kad pareiškėjui buvo padarytas tik nežymus sveikatos sutrikdymas (žr. šio sprendimo 11 punktą), taip pat rodo, kad naudojama jėga atitiko teisinius reikalavimus.

16. Pareiškėjas apskundė prokuroro sprendimą. Jis teigė, kad sprendimas buvo grindžiamas vien tik pareigūnų R. N. ir R. J. pareiškimais. Pareiškėjas taip pat nurodė, kad R. J. nufilmavo sulaikymą jo namuose, tačiau prokuroras šio vaizdo įrašo nenagrinėjo ir nevertino, ar pareiškėjas tikrai įžeidė pareigūnus, jiems grasino. Pareiškėjo teigimu, policijos pareigūnai turėjo vaizdo kameras, taigi, jei jis elgėsi agresyviai, turėjo padaryti vaizdo įrašą kaip įrodymą. Kadangi įrašo jie nepadarė, jų žodinių pareiškimų nereikėtų laikyti įrodymais. Pareiškėjas taip pat teigė, kad labai mažai tikėtina, jog būtų bandęs užpulti du ginkluotus policijos pareigūnus surakintas antrankiais ir

beveik nuogas policijos automobilyje vidury nakties. Tačiau prokuroras policijos pareigūnų pateikta įvykių versija nesuabejojo.

17. Vėlesniuose papildomuose pareiškimuose pareiškėjas nurodė, kad R. N. ir R. J. tarnybiniai pranešimai buvo beveik identiški (žr. šio sprendimo 8–10 punktus), todėl turėjo kilti abejonių dėl jų patikimumo.

18. 2016 m. gruodžio 7 d. Klaipėdos apygardos teismas atmetė pareiškėjo apeliacinį skundą. Teismas nurodė, kad iš apeliacinio skundo nebuvo aišku, „ko pareiškėjas norėjo, kokia nusikalstama veika buvo padaryta, kodėl turėtų būti pradėtas ikiteisminis tyrimas, kokių procesinių priemonių turėtų būti imtasi ir dėl kokios nusikalstamos veikos turėtų būti ištirti [R. N.] veiksmai“. Teismas konstatavo, kad apeliaciniame skunde buvo pateikti tik pareiškėjo „apmąstymai, pagrįsti jo subjektyviu vertinimu, įsitikinimu ir spėlionėmis“, nesudarantys pagrindo taikyti baudžiamąją atsakomybę.

19. Pareiškėjas pateikė apeliacinį skundą dėl teismo sprendimo, tačiau 2017 m. sausio 16 d. Klaipėdos apygardos teismas apeliacinį skundą atmetė ir nurodė, kad jokia bylos medžiaga nesuteikia pagrindo manyti, jog galėjo būti padaryta nusikalstama veika. Teismas pripažino, kad pareiškėjas sulaikomas patyrė tam tikrų sužalojimų (žr. šio sprendimo 11 punktą), tačiau pabrėžė, jog policijos pareigūnai turi teisę naudoti fizinę prievartą prieš asmenis, kurie atsisako vykdyti jų teisėtus nurodymus. Teismas pažymėjo, kad prieš pareiškėją buvo pradėtas administracinis procesas dėl policijos pareigūnų įžeidimo ir teisėtų nurodymų nevykdymo pareiškėjo namuose ir policijos automobilyje (žr. šio sprendimo 20–30 punktus). Teismas padarė išvadą, kad policijos pareigūnas R. N. elgėsi teisėtai. Sprendimas buvo galutinis ir neskundžiamas.

C. Administracinis procesas prieš pareiškėją

20. 2016 m. lapkričio 7 d. policija surašė administracinio nusižengimo protokolą, kuriame konstatavo, kad pareiškėjas įžeidė policijos pareigūnus ir nepakluso jų teisėtiems nurodymams.

1. Bylos nagrinėjimas Klaipėdos miesto apylinkės teisme

21. Klaipėdos miesto apylinkės teismo posėdyje pareiškėjas pakartojė savo įvykių versiją (žr. šio sprendimo 6 ir 7 punktus) ir neigė grasinę pareigūnams ar juos įžeidęs.

22. Apklausiami posėdyje pareigūnai R. N. ir R. J. pareiškė, kad tuomet, kai jie įėjo į pareiškėjo miegamąjį sulaikymo naktį, jis nemiegojo. R. N. kelis kartus paaiškino pareiškėjui, kodėl pareigūnai pas jį atvyko, tačiau pareiškėjas nuo pat pradžių elgėsi priešišškai, vadino juos įžeidžiančiais žodžiais ir atsisakė vykdyti teisėtus jų nurodymus. Prieš uždėdamas pareiškėjui antrankius, R. N. paprašė R. J. padaryti vaizdo įrašą, tačiau kai R. J. pradėjo filmuoti, R. N. jau buvo uždėjęs antrankius (žr. šio sprendimo 27 punktą). Lauke pareigūnai padarė pareiškėjo žmonos pareiškimo vaizdo

įrašą (žr. šio sprendimo 26 punktą). Pakeliui į policijos komisariatą pareiškėjas pradėjo tempti R. N. už liemenės ir bandė pačiupti už vairo, todėl R. N. sustabdė automobilį ir kartu su R. J. išlipo. R. N. atidarius automobilio galines dureles, pareiškėjas liko automobilyje, tačiau bandė pulti pareigūną, todėl R. N. panaudojo prietaisą TASER. Vėliau R. N. liko ant galinės sėdynės su pareiškėju, o R. J. vairavo automobilį. Automobilyje nebuvo jokios garso ar vaizdo įrašymo įrangos, tačiau pareiškėjas ir neprašė, kad būtų daromas vaizdo įrašas.

23. R. N. pareiškė, kad įspėjo pareiškėją prieš uždėdamas jam antrankius, bet ne prieš panaudodamas elektrošoką, nes turėjo veikti „akimirksniu“. Automobilyje pareiškėjo rankos buvo surakintos antrankiais priešais jį, todėl jis galėjo užpulti policininką. Pakeliui į policijos komisariatą pareiškėjas vis įžeidinėjo pareigūnus. Iš pradžių R. N. manė, kad „jis tik senis, kuris kalbės ir nieko nedarys“, bet pareiškėjas bandė jį pulti ir galėjo sukelti eismo įvykį greitkelyje. Dėl šių pareiškėjo veiksmų iškilo rizika sugadinti automobilį ir sukelti pavojų pareigūnams ir pačiam pareiškėjui. R. N. nusprendė, kad prietaisas TASER – tinkamiausia priemonė tokiomis aplinkybėmis. Priešingu atveju jis „būtų sulaužęs pareiškėjui rankas“ arba panaudojęs ašarines dujas, kurios būtų deginusios pareiškėjui akis.

24. Apklausama per posėdį pareiškėjo žmona teigė, jog tą naktį ji ir pareiškėjas susipyko, „susistumdė ir vienas kitam trenkė“, tačiau pareiškėjas jos nemušė ir ji apgailestauja, kad iškviėtė policiją. Ji tvirtino, kad pareiškėjas neįžeidė pareigūnų ir kad R. N. elgėsi agresyviai.

25. Sulaikymo naktį pareiškėjo namuose viešėję svečiai (žr. šio sprendimo 6 punktą) teigė, kad miegojo ir nieko negirdėjo ir nematė.

26. Teismas išnagrino policijos pareigūnų padarytą vaizdo įrašą, kuriame nufilmuota pareiškėjo žmona 2016 m. rugsėjo 9 d. naktį. Ji buvo akivaizdžiai susijaudinusi, verkė ir tvirtino, kad pareiškėjas jai kelis kartus trenkė į veidą, spyrė į kojas ir pilvą. Moteris sakė, kad tai ne pirmas kartas, tik anksčiau ji niekada nekviėtė policijos; pareiškėjas gėrė kiekvieną dieną ir būdavo dar agresyvesnis.

27. Teismas taip pat išnagrino pareiškėjo namuose policijos pareigūno R. J. padarytą vaizdo įrašą. Jame matyti, kad pareiškėjas guli lovoje su apatiniais drabužiais, surakintas antrankiais. Pareigūnas R. N. pareiškėją informuoja, kad jis bus vežamas į policijos komisariatą pusnuogis, ir pareikalauja išlipti iš lovos savanoriškai, tačiau pareiškėjas to nepadarė. Tada R. N. sugriebia pareiškėją už rankos ir išveda iš kambario, prašydamas pareiškėjo žmonos įdėti į maišelį keletą drabužių. Išvedus pareiškėją iš miegamojo, girdėti, kaip jis prašo R. N. leisti apsirengti, tačiau R. N. atsisako argumentuodamas, kad jau kelis kartus reikalavo pareiškėjo tai padaryti.

28. 2017 m. sausio 19 d. Klaipėdos apylinkės teismas pareiškėją patraukė administracinėn atsakomybėn už policijos pareigūnų įžeidimą ir teisėtų jų nurodymų nevykdymą. Teismas konstatavo, kad pareigūnai R. N. ir R. J. davė nuoseklius ir išsamius parodymus apie agresyvų pareiškėjo elgesį ir

įžeidžiančius žodžius. Teismas atmetė pareiškėjo argumentus, kad R. N. su juo elgėsi agresyviai, ir nurodė, kad buvo atsisakyta pradėti ikiteisminį tyrimą prieš R. N. (žr. šio sprendimo 13–19 punktus). Be to, teismas nutarė, kad posėdyje duoti pareiškėjo žmonos parodymai nepatikimi, nes juos paneigė vaizdo įrašas, padarytas pareiškėjo sulaikymo naktį (žr. šio sprendimo 24 ir 26 punktus). Taigi teismas konstatavo, kad pareiškėjas nepaisė teisėtų policijos pareigūnų nurodymų tiek namuose, tiek policijos automobilyje, įžeidinėjo pareigūnus žeminančiais žodžiais, automobilyje elgėsi agresyviai ir kėlė eismo įvykio riziką. Pareiškėjui buvo paskirta 90 eurų (EUR) bauda.

2. Bylos nagrinėjimas Klaipėdos apygardos teisme

29. Pareiškėjas apskundė sprendimą. Jis, be kita ko, teigė, kad jo namuose darytame vaizdo įrašė nematyti, kad jis nepakluso pareigūnams ar juos įžeidė (žr. šio sprendimo 27 punktą) ir kad teismas buvo neteisus atmetęs parodymus, kuriuos žmona davė jo naudai teismo posėdyje (žr. šio sprendimo 24 punktą).

30. 2017 m. vasario 28 d. Klaipėdos apygardos teismas atmetė pareiškėjo apeliacinį skundą. Jis nusprendė, kad žemesniosios instancijos teismas tinkamai nustatė reikšmingas faktines aplinkybes ir padarė pagrįstas išvadas. Apygardos teismas nurodė, kad pareiškėjo namuose darytame vaizdo įrašė (žr. šio sprendimo 27 punktą) matyti, kad jis nepaklūsta pareigūnų reikalavimui apsirengti, guli lovoje tik su apatiniais drabužiais ir nepateikia jokių paaiškinimų dėl konflikto su žmona. Šis elgesys rodo, kad pareiškėjas siekė įžeisti pareigūnus ir nevykdė jų teisėtų nurodymų. Teismo nuomone, netinkamą pareiškėjo elgesį taip pat įrodo faktas, kad pareigūnai turėjo jį surakinti antrankiais ir vežti į policijos komisariatą. Teismas taip pat nusprendė, kad priemonių, pareigūnų taikytų pareiškėjui, teisėtumą patvirtino prokuroro ir teismų atsisakymas pradėti ikiteisminį tyrimą prieš R. N. (žr. šio sprendimo 13–19 punktus). Teismas pažymėjo nenagrinėjęs, ar pareiškėjas smurtavo prieš žmoną, nes šis klausimas buvo nagrinėjamas kitame procese (žr. šio sprendimo 12 punktą). Vis dėlto, teismo nuomone, tai, kad pareiškėjo žmona pakeitė parodymus dėl smurto artimoje aplinkoje, leidžia manyti, jog šioje byloje jos duoti parodymai pareiškėjo naudai yra nepatikimi. Sprendimas buvo galutinis ir neskundžiamas.

II. BYLAI REIKŠMINGA VIDAUS TEISĖ

31. Tuo metu galiojusio Policijos įstatymo 26 straipsnio atitinkamose dalyse buvo nustatyta:

„1. Pareigūnas turi teisę panaudoti prievartą, kai būtina užkirsti kelią nusikalstamai veikai ar administraciniam teisės pažeidimui (nusižengimui), sulaikyti nusikalstamą veiką ar administracinį teisės pažeidimą (nusižengimą) padariusį asmenį ir kitais atvejais, saugant ir ginant asmens, visuomenės, valstybės teisėtus interesus. Prievarta, dėl kurios žmogaus sveikata gali sutrikti ar jis gali mirti, gali būti naudojama tik tiek,

kiek to reikia tarnybinei pareigai atlikti, ir tik po to, kai visos įmanomos įtikinėjimo ar kitos priemonės nebuvo veiksmingos. Prievartos rūšį ir jos naudojimo mastą pasirenka pareigūnas, atsižvelgdamas į konkrečią situaciją, teisės pažeidimo pobūdį ir individualias pažeidėjo savybes. Naudodamas prievartą, pareigūnas privalo stengtis išvengti sunkių padarinių.

2. Prieš naudodamas fizinę prievartą arba specialiąsias policijos priemones, pareigūnas privalo įspėti apie šį ketinimą, suteikdamas asmeniui galimybę įvykdyti pareigūno reikalavimus ar nurodymus, išskyrus atvejus, kai delsimas kelia grėsmę pareigūno arba kito asmens gyvybei ar sveikatai arba kai įspėti neįmanoma.

3. Pareigūnas prireikus gali panaudoti bet kokias priemones, būtinas policijos funkcijoms įgyvendinti. <...>

32. Tuo metu galiojusių Elektros impulsinių prietaisų TASER naudojimo policijos veikloje taisyklių, patvirtintų policijos generalinio komisaro 2005 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. 5-V-394, atitinkamose dalyse nustatyta:

„2. Prietaisas TASER yra policijos specialioji priemonė. Prietaiso TASER naudojimas prieš asmenį pagal [Policijos įstatymą] suprantamas kaip fizinė prievarta. Prietaisas TASER gali būti naudojamas prieš asmenį tik griežtai vadovaujantis [Policijos įstatyme] nustatytais prievartos panaudojimo sąlygomis ir fizinės prievartos panaudojimo pagrindais. Prietaisas TASER nėra tarnybinio šaunamojo ginklo pakaitalas, tačiau policijos pareigūnas, įvertinęs galimą pavojų ir riziką savo ir kitų asmenų sveikatai bei gyvybei, gali naudoti prietaisą TASER kaip mažiau pavojingą ginklą.

3. Prietaisas TASER gali būti naudojamas agresyviems, apsvaigusiems nuo alkoholio, narkotikų ar kitų psichotropinių medžiagų, nestabilios psichikos, neprognozuojamai pavojingai besielgiantiems ir kitokiems teisėtų policijos reikalavimų nevykdantiems, pavojų sau, policijos pareigūnams ar tretiesiems asmenims keliantiems pažeidėjams sutramdyti ir sulaikyti bei apsiginti ar kitus apginti nuo agresyvių gyvūnų.

<...>

9. Kiekvienas, net ir atsitiktinis prietaiso TASER panaudojimas turi būti iširtas ir dokumentuotas. Panaudojus prietaisą TASER, ranka arba kompiuteriu užpildoma prietaiso TASER panaudojimo ataskaita [forma pridedama prie taisyklių] <...>

<...>

37. Apie prietaiso TASER galimą panaudojimą prietaiso TASER naudotojas privalo žodinėmis komandomis įspėti sulaikomąjį ir aplink esančius policijos pareigūnus bei esant galimybei demonstruoti lazerinį taikiklį, išskyrus atvejus, kai prietaiso TASER panaudojimas yra neatidėliotinas.“

III. BYLAI REIKŠMINGA TARPTAUTINĖ MEDŽIAGA

33. Savo 20-ojoje bendrojoje ataskaitoje, paskelbtoje 2010 m., Europos komitetas prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ir baudimą (CPT) nurodo:

„66. Tai, kad teisėsaugos ir kiti valstybės pareigūnai naudoja [elektros iškvos ginklus (EDW)], yra kontroversiška. Vyrauja prieštaringos nuomonės tiek dėl konkrečių aplinkybių, kuriomis galima pateisinti šių ginklų panaudojimą, tiek dėl

galimo neigiamo jų poveikio sveikatai. Be to, dėl EDW pobūdžio yra galimybė juo piktnaudžiauti <...>

<...>

68. CPT supranta nacionalinių valdžios institucijų norą suteikti savo teisėsaugos pareigūnams priemones, kad jie galėtų adekvačiau reaguoti į pavojingas situacijas, su kuriomis susiduria. Neabejotina, kad turint mažiau mirtinus ginklus, tokius kaip EDW, kai kuriais atvejais galima išvengti šaunamųjų ginklų naudojimo. Tačiau elektros iškvovos ginklai gali sukelti ūmų skausmą ir, kaip minėta, yra galimybė jais piktnaudžiauti. Todėl sprendimas teisėsaugos pareigūnams ar kitiems valstybės tarnautojams išduoti EDW turėtų būti priimtas po išsamių diskusijų su šalies nacionaline vykdomąja valdžia ir įstatymų leidėjais. Be to, EDW išdavimo kriterijai turėtų būti apibrėžti įstatymuose ir išdėstyti konkrečiuose reglamentuose.

69. CPT mano, kad naudojant elektros iškvovos ginklus reikėtų vadovautis būtinumo, subsidiarumo, proporcingumo, išankstinio perspėjimo (jei įmanoma) ir atsargumo principais <...>

70. CPT nuomone, EDW turėtų būti naudojamas tik tais atvejais, kai kyla reali ir tiesioginė grėsmė gyvybei arba gali būti padarytas rimtas sužalojimas. Naudoti šiuos ginklus vien tam, kad būtų užtikrintas nurodymo vykdymas, yra nepriimtina. Be to, naudoti šiuos ginklus turėtų būti leidžiama tik tada, kai kiti, švelnesni, prievartos būdai (derybos ir įtikinėjimai, rankiniai tramdymo būdai ir t. t.) neduoda rezultatų arba yra neįmanomi ir kai tai yra vienintelė įmanoma alternatyva metodei, kuris kelia didesnę sužeidimo ar mirties riziką.

<...>

72. Elektros iškvovos ginklai vis dažniau naudojami sulaikant, yra paviešinta pavyzdžių, kai ginklai šiose situacijose naudojami netinkamai (pvz., pakartotinis elektrošoko naudojimas prieš asmenis, kurie guli ant žemės). Akivaizdu, kad tokiose situacijose naudojimas EDW turi būti griežtai ribojamas. Kai kuriose šalyse CPT rado rekomendacijų teisėsaugos pareigūnams šiuos ginklus naudoti susidūrus su tokio lygio smurtu (ar smurto grėsme), kad jiems prireiktų vartoti prievartą norint apsaugoti ar apsaugoti kitus. Rekomendacijos yra tokios plačios, kad atveria kelią neproporcingiems veiksams. Jei EDW palaipsniui taps pagrindiniu ginklu, naudojamu susidūrus su nepaklusniu elgesiu sulaikymo metu, tai gali labai neigiamai paveikti visuomenės nuomonę apie teisėsaugos pareigūnus.

<...>

76. <...> CPT žino atvejų, kai prieš asmenis, kuriems apribota laisvė, elektros iškvovos prietaisais buvo panaudotas keliais greitais veiksmais iš eilės; toks perdėtas ir nereikalingas jėgos naudojimas neabejotinai laikytinas netinkamu elgesiu <...>

<...>

79. Galimas EDW poveikis fizinei ir psichinei asmenų, prieš kuriuos jis naudojamas, sveikatai yra labai ginčytinas <...> Kadangi nėra išsamių galimo EDW poveikio ypač pažeidžiamiesiems asmenims (pvz., pagyvenusiems žmonėms, nėščioms moterims, mažiems vaikams, asmenims, kurie serga širdies liga) tyrimų, CPT mano, kad bet kuriuo atveju reikėtų vengti naudoti EDW prieš šiuos asmenis. Dar vienas opus klausimas yra EDW naudojimas prieš asmenis, kurie yra pagauti ekstazės ar apsvaigę; būdami tokios psichinės būsenos asmenys gali nesuprasti išankstinio perspėjimo, kad bus naudojamas ginklas, ir dar labiau įsijaudrinti tokioje situacijoje <...>

<...>

82. Po kiekvieno EDW panaudojimo reikėtų apklausti teisėsaugos pareigūną, kuris naudojosi ginklu. Be to, turėtų būti pateikiamas išsamus pranešimas apie incidentą aukštesnei institucijai. Pranešime turėtų būti nurodytos tikslios aplinkybės, kurios, manoma, pateisina ginklo panaudojimą, naudojimo būdas, taip pat visa kita svarbi informacija (ar buvo liudytojų, ar buvo galima panaudoti kitus ginklus, ar asmeniui, prieš kurį panaudotas ginklas, suteikta medicininė pagalba, ir t. t.). Prie pranešimo turėtų būti pridėta atminties mikroschemoje įrašyta techninė informacija ir vaizdo įrašas, kuriame matomas EDW naudojimas.

<...>

84. Paaiškėjus, kad EDW naudojimas galėjo neatitikti taikytinų įstatymų ar kitų teisės aktų, turėtų būti pradėtas atitinkamas tyrimas (drausminis ir (arba) baudžiamasis).“

TEISĖ

I. TARIAMAS KONVENCIJOS 3 STRAIPSNIO PAŽEIDIMAS

34. Pareiškėjas skundėsi, kad policija su juo elgėsi netinkamai ir kad institucijos neatliko veiksmingo tyrimo dėl jo pateiktų kaltinimų netinkamu elgesiu. Jis rėmėsi Konvencijos 3 ir 6 straipsniais. Teismas, pats spręsdamas dėl bylos faktinių aplinkybių teisinio vertinimo (žr. 2018 m. kovo 20 d. Sprendimo *Radomilja ir kiti prieš Kroatiją* [DK], peticijos Nr. 37685/10 ir peticijos Nr. 22768/12, 114 ir 126 punktus), mano, kad pareiškėjo skundai turi būti nagrinėjami pagal materialinius ir procesinius Konvencijos 3 straipsnio reikalavimus. Šiame straipsnyje nustatyta:

„Niekas negali būti kankinamas, patirti nežmonišką ar žeminantį jo orumą elgesį arba būti taip baudžiamas.“

A. Priimtinumumas

35. Teismas pažymi, kad šis skundas nėra akivaizdžiai nepagrįstas pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 dalies a punktą ir nėra nepriimtinas koku nors kitu pagrindu. Todėl jį reikia pripažinti priimtinu.

B. Esmė

1. Kaltinimai nežmonišku ir žeminančiu elgesiu

a) Šalių teiginiai

i) Pareiškėjas

36. Pareiškėjas teigė, kad prieš jį panaudota fizinė prievarta buvo perteklinė ir neproporcinga, nes jis nei policijos pareigūnams, nei kam kitam nekėlė jokie realaus pavojaus. Visų pirma, kalbėdamas apie įvykius policijos automobilyje, pareiškėjas teigė, kad jam per šešiasdešimt metų, be to, jis dėvėjo tik apatinius drabužius ir buvo surakintas antrankiais, todėl net jei būtų bandęs griebti vieną iš priekinėje sėdynėje sėdinčių pareigūnų, policijos

pareigūnai galėjo panaudoti įvairias alternatyvias priemones. Pavyzdžiui, vienas iš pareigūnų galėjo likti su juo ant galinės sėdynės, policininkai galėjo panaudoti papildomus antrankius arba sustabdyti automobilį ir bandyti įkalbėti jį nusiraminti. Vis dėlto pareigūnai pasirinko naudoti elektrošoką, kad jį „nubaustų ir įbaugintų“. Pareiškėjas nebuvo iš anksto įspėtas apie šio ginklo naudojimą (žr. šio sprendimo 23 punktą) ir, priešingai, nei numatyta vidaus teisės aktuose, jam nebuvo suteikta galimybė savanoriškai vykdyti pareigūnų nurodymus (žr. šio sprendimo 31 punktą).

37. Pareiškėjas teigė, kad elektrošokas buvo panaudotas prieš jį tris ar keturis kartus, t. y. akivaizdžiai per daug, sukėlė jam didelį skausmą ir išgąstį, o ant kūno liko randų. Jis atkreipia dėmesį į tai, kad CPT griežtai kritikavo šių ginklų naudojimą (žr. šio sprendimo 33 punktą).

ii) Vyriausybė

38. Vyriausybė nurodė, kad elgesys su pareiškėju nepasiekė minimalaus žiaurumo lygio, būtino, kad pareiškėjui galėtų būti taikomas Konvencijos 3 straipsnis. Pareiškėjui buvo padarytas tik nežymus sveikatos sutrikdymas (žr. šio sprendimo 11 punktą), ir nėra informacijos, ar dėl to jam buvo suteiktas laikinas nedarbingumas. Be to, prievartos naudojimas prieš pareiškėją nebuvo iš anksto apgalvotas, prievarta panaudota reaguojant į smurtinį, įžeidžiantį pareiškėjo elgesį.

39. Visų pirma dėl elektrošoko panaudojimo Vyriausybė teigė, kad pareiškėjas nepakluso teisėtiems pareigūnų nurodymams ir bandė pulti vieną iš jų. Šiomis aplinkybėmis ginklo panaudojimas buvo būtinas ir proporcingas. Pareigūnas R. N. svarstė galimybę panaudoti kitas priemones, tačiau nusprendė, kad elektrošokas sukels mažiausiai neigiamų padarinių (žr. šio sprendimo 23 punktą). Be to, pagal šalies įstatymus buvo leidžiama naudoti šį ginklą prieš apsvaigusius ar agresyvius asmenis (žr. šio sprendimo 32 punktą). Dėl pareiškėjui pareikštų kaltinimų smurtu artimoje aplinkoje ir agresyvaus jo elgesio pareigūnai buvo priversti panaudoti prieš jį prievartą, kad apsisaugotų nuo bandymo pulti ir išvengtų eismo įvykio. Vyriausybė atkreipia dėmesį, kad panaudojęs elektrošoką pareigūnas R. N. turėjo likti ant galinės automobilio sėdynės tramdyti pareiškėjo, o tai taip pat įrodo, kad pareiškėjas elgėsi agresyviai.

40. Galiausiai Vyriausybė teigė, kad prietaiso TASER naudojimas *per se* nebuvo perdėta prievarta. Naudodami šį prietaisą, policijos pareigūnai galėjo „geriau reaguoti į pavojingas situacijas“. Prietaisai buvo sukalibruoti taip, kad nepadarytų ilgalaikės žalos, o skausmas dingtų iškart atleidus mygtuką.

b) Teismo vertinimas

41. Bendrieji principai, susiję su Konvencijos 3 straipsnio materialiniu aspektu ir reikšmingi byloms dėl netinkamo teisėsaugos pareigūnų elgesio,

apibendrinti 2015 m. EŽTT sprendime *Bouyid prieš Belgiją* ([DK], peticijos Nr. 23380/09, 81–90 punktuose).

42. Visų pirma Teismas primena, kad fizinės jėgos panaudojimas prieš asmenį, kuriam atimama laisvė arba kuris tiesiog susiduria su teisėsaugos pareigūnais, jei nėra griežtai būtinas dėl šio asmens elgesio, žemina žmogaus orumą ir iš esmės yra nesuderinamas su Konvencijos 3 straipsnyje įtvirtinta teise (ten pat, 88 punktą ir jame nurodytos bylos).

43. Nagrinėjamoje byloje teismo medicinos ekspertas, apžiūrėjęs pareiškėją praėjus kelioms dienoms po sulaikymo, nustatė, kad yra sumušimų ant abiejų rankų ir dešinėje krūtinės pusėje, taip pat elektros žymės primenančių kraujosruvų ant krūtinės ir nugaros (žr. šio sprendimo 11 punktą). Šalys nesiginčijo dėl to, kad pareiškėjas patyrė šiuos sužalojimus sulaikomas.

44. Teismas neturi svarios priežasties abejoti policijos pareigūnų pasakojimu apie įvykius pareiškėjo namuose: kad pareiškėjas elgėsi priešiška, atsisakė pasiaiškinti dėl žmonos kaltinimų smurtu artimoje aplinkoje ir apsirengti, įžeidinėjo pareigūnus ir jiems grasino, priešinosi sulaikomas. Teismas pažymi, kad pareigūnai dviejuose nacionalinių teismų procesuose pateikė nuoseklius pareiškimus (žr. šio sprendimo 8–10, 14 ir 22 punktus) ir jų įvykių versiją pakankamai patvirtino vaizdo įrašai (žr. šio sprendimo 26 ir 27 punktus). Taigi Teismas įsitikinęs, kad kai kurie pareiškėjo sužalojimai atsirado dėl to, kad jis priešinosi rakinamas antrankiais ir vedamas į policijos automobilį.

45. Vis dėlto Teismas negali padaryti panašios išvados dėl elektrošoko naudojimo. Visų pirma pažymėtina, kad nė viename iš nacionalinių teismų procesų nebuvo nustatyta, kiek kartų pareigūnas R. N. prieš pareiškėją panaudojo elektrošoką. Teismas primena, kad tais atvejais, kai asmuo yra valstybės institucijų žinioje, pvz., laisvės apribojimo atveju, galios tvirta faktinė prezumpcija dėl asmens sulaikymo metu patirtų sužalojimų. Todėl įrodinėjimo našta tenka Vyriausybei ir ji turi pateikti įrodymais pagrįstą įtikinamą paaiškinimą, galintį sukelti abejonių pareiškėjo pateikta įvykių versija (ten pat, 83 punktą ir jame nurodytos bylos). Šios bylos aplinkybėmis Teismas mano, kad valdžios institucijos nepaneigė pareiškėjo teiginio, kad elektrošokas prieš jį buvo panaudotas tris ar keturis kartus (žr. šio sprendimo 7 ir 37 punktus). Be to, šis teiginys atitinka teismo medicinos eksperto išvadą. Ekspertas aptiko elektros žymes primenančių kraujosruvų ant pareiškėjo krūtinės ir nugaros (žr. šio sprendimo 11 punktą) ir nurodė, kad elektrošokas galėjo būti panaudotas daugiau nei vieną kartą (žr. panašią situaciją, aprašytą 2019 m. gegužės 23 d. sprendimo *Kancial prieš Lenkiją*, peticijos Nr. 37023/13, 77 punkte).

46. Teismas jau anksčiau yra konstatavęs, kad elektrošoko panaudojimas prieš asmenį yra ypač sunkios formos netinkamas elgesys, galintis sukelti stiprų skausmą ir žiaurias kančias (žr. 2012 m. gegužės 15 d. sprendimo *Grigoryev prieš Ukrainą*, peticijos Nr. 51671/07, 90 punktą; 2014 m. rugsėjo

30 d. sprendimo *Anzhelo Georgiev ir kt. prieš Bulgariją*, peticijos Nr. 51284/09, 75 ir 76 punktus ir pirmiau nurodyto sprendimo *Kancial* 78 punktą). Be to, CPT savo 20-ojoje bendrojoje ataskaitoje pažymėjo, kad elektros iškrovos ginklai gali sukelti ūmų skausmą ir kad elektros iškrovos panaudojimas prieš asmenį, kuriam atimama laisvė, kelis kartus iš eilės laikomas netinkamu elgesiu (žr. šio sprendimo 33 punktą).

47. Vyriausybė teigė, kad buvo būtina prieš pareiškėją naudoti elektrošoką, nes jis buvo apsvaigęs ir agresyvus – visų pirma jis griebė pareigūną R. N. už liemenės ir bandė pačiuoti policijos automobilio vairą, o tai kėlė eismo įvykio greiktelyje riziką (žr. šio sprendimo 39 punktą). Teismas pažymi, kad nėra objektyvių įrodymų, tiksliai patvirtinančių pareiškėjo ar policijos pareigūnų pasakojimą apie tai, kas įvyko policijos automobilyje. Net jei Teismas pripažintų, kad pareiškėjas išties sugriebė pareigūną R. N. už liemenės ir bandė pačiuoti už vairo, Teismas vis dėlto mano, kad šios bylos aplinkybėmis tai nepateisintų elektrošoko panaudojimo prieš pareiškėją dėl toliau išdėstytų priežasčių.

48. Pirmiausia Teismas pažymi, kad pareiškėjas nebuvo iš anksto išpėtas apie elektrošoko naudojimą, todėl neturėjo galimybės savanoriškai vykdyti pareigūnų nurodymų (žr. *mutatis mutandis* pirmiau nurodyto sprendimo *Anzhelo Georgiev ir kiti* 76 punktą ir pirmiau nurodyto sprendimo *Kancial* 79 punktą). Vidaus teisės aktuose aiškiai nustatytas reikalavimas dėl įspėjimo, išskyrus atvejus, kai delsimas kelia pavojų pareigūno arba kito asmens gyvybei ar sveikatai arba kai toks įspėjimas yra neįmanomas (žr. šio sprendimo 31 punktą; taip pat žr. atitinkamus CPT standartus, cituojamus šio sprendimo 33 punkte). Pareigūnas R. N. teigė negalėjęs įspėti pareiškėjo, nes turėjęs veikti „akimirksniu“ (žr. šio sprendimo 23 punktą). Vis dėlto Teismas privalo pastebėti, kad po įtariamo pareiškėjo bandymo pačiuoti už vairo pareigūnai saugiai sustabdė automobilį ir iš jo išlipo (žr. šio sprendimo 8–10 punktus). Teismas pabrėžia, kad išankstinio perspėjimo galimybė nebuvo išsamiai įvertinta vidaus teismų procesuose, pareigūnų nebuvo paprašyta išsamiau paaiškinti, kokį pavojų galėjo sukelti delsimas panaudoti elektrošoką sustabdžius automobilį ir nelikus pavojaus sukelti eismo įvykį (žr. šio sprendimo 58 punktą).

49. Teismas toliau pastebi, kad pagal Lietuvos teisės aktus prievarta, galinti sukelti kūno sužalojimą ar mirtį, gali būti naudojama tik tiek, kiek tai būtina tarnybinėms pareigoms atlikti, ir tik po to, kai panaudojamos visos įmanomos įtikinimo priemonės ar kitos priemonės ir tai nepadarė poveikio (žr. šio sprendimo 31 punktą; taip pat žr. atitinkamus CPT standartus, cituojamus šio sprendimo 33 punkte). Šioje byloje nėra duomenų, įrodančių, kad pareigūnai būtų svarstę galimybę policijos automobilyje prieš pareiškėją panaudoti švelnesnes prievartos priemones (žr. pirmiau nurodyto sprendimo *Anzhelo Georgiev ir kiti* 76 punktą). Tiesą sakant, iš R. N. pareiškimo administraciniame procese pasidaro aišku, kad jis svarstė tik tas priemones, kurios galėjo būti dar žalingesnės nei elektrošokas (žr. šio sprendimo

23 punktą). Teismas pažymi, kad tuo metu pareiškėjui buvo šešiasdešimt vieneri metai (žr. šio sprendimo 4 punktą); pareiškėjas nebuvo ginkluotas ir policijos pareigūnai turėjo aiškiai tai matyti, nes jis dėvėjo tik apatinius drabužius; pareiškėjas buvo surakintas antrankiais; jis buvo vienas prieš du pareigūnus (žr. *mutatis mutandis* 2016 m. liepos 12 d. sprendimo *Gedrimas prieš Lietuvą*, peticijos Nr. 21048/12, 73 punktą). Vis dėlto nė viename vidaus teismo proceso etape pareigūnai nepateikė jokio paaiškinimo, kodėl pareiškėjui sutramdyti nebūtų užtekę švelnesnių prievartos priemonių, pavyzdžiui, surakinti pareiškėjo rankas už nugaros, kad jis negalėtų pasiekti vairo, arba vienam iš pareigūnų pasilikti su juo ant galinės automobilio sėdynės (žr. šio sprendimo 36 punktą).

50. Teismas taip pat atkreipia dėmesį į CPT standartus, pagal kuriuos elektros iškrovos ginklai turėtų būti naudojami tik tais atvejais, kai kyla reali ir tiesioginė grėsmė gyvybei ar kyla rimtų sužalojimų pavojus; šių ginklų naudojimas vien tam, kad būtų užtikrintas nurodymų laikomasis, yra nepriimtinas. Be to, CPT rekomenduoja vengti naudoti elektros iškrovos ginklus prieš pagyvenusius žmones dėl pastarųjų pažeidžiamumo, taip pat prieš apsvaigusius asmenis, nes dėl to jie gali dar labiau įsijaudrinti (žr. šio sprendimo 33 punktą ir šio sprendimo 32 punkte cituojamas bylai reikšmingu metu Lietuvoje galiojusias taisykles dėl prietaiso TASER naudojimo).

51. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, Teismas daro išvadą, kad Vyriausybė neįrodė, jog dviem gerai parengtiems policijos pareigūnams buvo būtina naudoti elektrošoką prieš policijos automobilyje surakintą antrankiais, neginkluotą pareiškėją, siekiant jį sutramdyti, arba jog šio ginklo panaudojimas buvo proporcingas susidariusioms aplinkybėms. Teismas konstatuoja, kad su pareiškėju buvo elgiamasi nežmoniškai, žeminančiai ir buvo padarytas materialinis Konvencijos 3 straipsnio pažeidimas.

2. Tariamasis veiksmingo tyrimo nebuvimas

a) Šalių teiginiai

i) Pareiškėjas

52. Pareiškėjo teigimu, prokuroras ir teismai atsisakė pradėti ikiteisminį tyrimą prieš policijos pareigūnus remdamiesi vien šių pareigūnų parodymais, neįvertinę kitų įrodymų, kaip antai medicininės apžiūros rezultatų ir vaizdo įrašų. Visų pirma institucijos neištyrė aplinkybių, kuriomis prieš pareiškėją buvo naudojamas elektrošokas, pavyzdžiui, kiek kartų jis buvo panaudotas ir ar buvo apsvarstytos visos įmanomos alternatyvos. Be to, nors pareiškėjui iškeltoje administracinėje byloje atitinkamos aplinkybės buvo išnagrinėtos išsamiau, pagal nacionalinius įstatymus tame procese negalėjo būti nustatyta pareigūnų atsakomybė ir paskirtos bausmės.

ii) Vyriausybė

53. Vyriausybė nurodė, kad pirminis tyrimas buvo pradėtas nedelsiant po to, kai pareiškėjas pateikė skundą. Tyrimą atliko prokuroras, kuris buvo nepriklausomas nuo byloje dalyvaujančių policijos pareigūnų, o pareiškėjas buvo informuotas apie tyrimo eigą. Be to, prokuroro sprendimas nepradėti ikiteisminio tyrimo buvo peržiūrėtas ir patvirtintas teismų. Prokuroras kruopščiai įvertino reikšmingas aplinkybes ir pagrįstai priėmė sprendimą, kad prievartos panaudojimą prieš pareiškėją pateisino jo paties elgesys.

54. Vyriausybė taip pat teigė, kad pareiškėjo sulaikymo aplinkybės buvo papildomai nagrinėjamos pareiškėjui iškeltaje administracinėje byloje. Šiame procese pareiškėjas galėjo pateikti savo įvykių versiją, klausimų policijos pareigūnams ir pakomentuoti jų pareiškimus. Teismai ištyrė reikšmingus įrodymus, tačiau taip pat nustatė, kad pareiškėjas nepakluso pareigūnams.

b) Teismo vertinimas

55. Bendrieji principai, susiję su Konvencijos 3 straipsnio procesiniu aspektu, apibendrinti 2014 m. EŽTT sprendimo *Mocanu ir kiti prieš Rumuniją* ([DK], peticijos Nr. 10865/09 ir 2 kt., 314–326 punktuose (ištraukos)).

56. Visų pirma Teismas primena, kad tyrimas turi būti išsamus, t. y. valdžios institucijos turi dėti visas pastangas, kad nustatytų, kas atsitiko, ir neturėtų baigti tyrimo remdamosi skubotomis ar nepagrįstomis išvadomis (ten pat, 325 punktą).

57. Teismas taip pat pažymi, kad pagal CPT standartus, paaiškėjus, kad elektros iškrovos ginklas galėjo būti naudojamas ne pagal atitinkamus įstatymus ar kitus teisės aktus, turėtų būti pradėtas drausminis ir (arba) baudžiamasis tyrimas (žr. šio sprendimo 33 punktą).

58. Dėl šios bylos aplinkybių Teismas pabrėžia, kad pirminis tyrimas dėl prieš pareiškėją panaudotos prievartos teisėtumo buvo pradėtas nedelsiant po to, kai pareiškėjas pateikė skundą (žr. šio sprendimo 13–15 punktus). Teismas neturi pagrindo abejoti šio proceso nepriklausomumu bei nešališkumu ir yra įsitikinęs, kad pareiškėjui buvo suteikta pakankamai galimybių jame dalyvauti.

59. Vis dėlto Teismas nesutinka, kad tyrimas buvo išsamus ir tinkamas. Prokuroras priėmė sprendimą nepradėti ikiteisminio tyrimo prieš R. N., iš esmės remdamasis vien policijos pareigūnų pareiškimais ir teigdamas, kad policija turėjo teisę naudoti fizinę prievartą, įskaitant TASER prietaisus, prieš asmenis, kurie atsisakė paklusti teisėtiems jų nurodymams (žr. šio sprendimo 15 punktą). Teismai patvirtino šią išvadą (žr. šio sprendimo 18 ir 19 punktus). Visų pirma Klaipėdos apygardos teismas glaustai atmetė pareiškėjo apeliacinį skundą, iš esmės neišnagrinėjęs jo argumentų (žr. šio sprendimo 18 punktą).

60. Teismui ypač kliūva tai, kad nei prokuroras, nei teismai nebandė nustatyti tikslių elektrošoko panaudojimo aplinkybių (žr. *mutatis mutandis*

2016 m. spalio 4 d. sprendimo *Yusiv prieš Lietuvą*, peticijos Nr. 55894/13, 72 punktą ir pirmiau nurodyto sprendimo *Kancial* 91–93 punktus). Iš Teismo turimos medžiagos neatrodo, kad per minėtus procesus buvo bandoma nustatyti, kiek kartų panaudotas elektrošokas, ar pareiškėjas buvo iš anksto įspėtas, o jei ne, ar buvo įvykdyti teisiniai reikalavimai neįspėjus; taip pat ar buvo apsvarstyta galimybė panaudoti švelnesnes prievartos priemones ir kodėl tai nebuvo padaryta (žr. šio sprendimo 31 ir 32 punktuose nurodytus atitinkamus šalies įstatymus; taip pat žr. atitinkamus CPT standartus, cituojamus 33 punkte). Atsižvelgdamas į šias aplinkybes, Teismas daro išvadą, kad tyrimas pagal pareiškėjo skundą neatitiko pagal Konvencijos 3 straipsnį reikalaujamo veiksmingumo standarto.

61. Nors prieš pareiškėją pradėtame administraciniame procese teismai aplinkybes, susijusias su jo sulaikymu, įskaitant elektrošoko panaudojimą, išnagrinėjo išsamiau (žr. šio sprendimo 20–30 punktus), Teismas pabrėžia, kad per šį procesą buvo siekiama nustatyti, ar pareiškėjas įžeidė pareigūnus ir nepakluso teisėtiems jų nurodymams. Šio proceso tikslas nebuvo įvertinti prievartos panaudojimo prieš pareiškėją teisėtumą ar pareigūnų veiksmų būtinumą ir proporcingumą; taigi per šį procesą teismai negalėjo nustatyti pareigūnų atsakomybės ar priteisti pareiškėjui žalos atlyginimo (žr. 2011 m. balandžio 21 d. sprendimo *Nechiporuk ir Yonkalo prieš Ukrainą*, peticijos Nr. 42310/04, 164 punktą). Šio proceso nepakako, kad būtų įvykdyta valstybės procesinė pareiga pagal Konvencijos 3 straipsnį.

62. Taigi Teismas daro išvadą, kad nebuvo veiksmingai ištirti pareiškėjo kaltinimai dėl netinkamo policijos pareigūnų elgesio, ypač elektrošoko panaudojimo. Todėl buvo padarytas procesinis Konvencijos 3 straipsnio pažeidimas.

II. KONVENCIJOS 41 STRAIPSNIO TAIKYMAS

63. Konvencijos 41 straipsnyje nustatyta:

„Jeigu Teismas nustato Konvencijos ar jos protokolų pažeidimą ir jeigu Aukštosios Susitariančiosios Šalies įstatymai leidžia tik iš dalies atlyginti pažeidimu padarytą žalą, tai prireikus Teismas gali priteisti nukentėjusiajai šaliai teisingą atlyginimą.“

A. Žala

64. Pareiškėjas reikalavo 122 eurų (EUR) dydžio turtinės žalos atlyginimo, kurį sudarė administraciniame procese jam paskirta bauda (90 EUR) ir medicininės išlaidos, susijusios su sulaikymo metu patirtais sužalojimais (32 EUR). Jis taip pat reikalavo 50 000 eurų neturtinės žalos atlyginimo už fizinį skausmą ir emocinę kančią, sukeltą pažeidžiant jo teises.

65. Vyriausybė nurodė, kad bauda, paskirta pareiškėjui už policijos pareigūnų įžeidimą ir teisėtų jų nurodymų nevykdymą, nesusijusi su šioje byloje nustatytais Konvencijos pažeidimais. Vyriausybė taip pat teigė, kad

pareiškėjo reikalavimas dėl neturtinės žalos atlyginimo per didelis ir nepagrįstas.

66. Teismas nemato jokio priežastinio ryšio tarp šioje byloje nustatytų Konvencijos 3 straipsnio materialinių ir procesinių pažeidimų ir baudos, skirtos pareiškėjui už policijos pareigūnų įžeidimą ir teisėtų jų nurodymų nevykdymą. Taigi jis atmeta pareiškėjo reikalavimą atlyginti šią turtinę žalą. Vis dėlto Teismas yra įsitikinęs, kad pareiškėjo patirtos medicininės išlaidos pakankamai susijusios su šioje byloje nustatytais pažeidimais, ir priteisia jam 32 EUR pagal šį reikalavimą (žr. 2017 m. vasario 7 d. sprendimo *Dinu prieš Rumuniją*, peticijos Nr. 64356/14, 90 punktą).

67. Teismas taip pat mano, kad pareiškėjas patyrė kančią ir nepatogumų dėl šioje byloje nustatytų jo teisių pažeidimų, tačiau jo reikalavimą atlyginti neturtinę žalą laiko per dideliu. Vadovaudamasis teisingumo pagrindais, teismas priteisia pareiškėjui 12 000 EUR pagal šį reikalavimą.

B. Bylinėjimosi ir kitos išlaidos

68. Pareiškėjas taip pat reikalavo 2 421 EUR teisinėms ir pašto išlaidoms, patirtoms bylinėjantis nacionaliniuose teismuose ir Teisme, atlyginti. Jis pateikė atitinkamų kvitų kopijas.

69. Vyriausybės teigimu, pareiškėjas nenurodė jam teisme atstovavusio advokato valandinio tarifo ir atstovavimo valandų skaičiaus, taip pat nepateikė jokių įrodymų, kad iš tikrųjų sumokėjo reikalaujamą sumą.

70. Atsižvelgdamas į turimus dokumentus ir savo jurisprudenciją, Teismas tenkina ieškovo reikalavimą atlyginti visas bylinėjimosi ir kitas išlaidas ir priteisia jam 2 421 EUR šioms išlaidoms padengti.

C. Palūkanos

71. Teismas mano, kad palūkanos turi būti skaičiuojamos pagal ribinę Europos Centrinio Banko skolinimo normą, pridedant tris procentus.

DĖL ŠIŲ PRIEŽASČIŲ TEISMAS VIENBALSIAI

1. *Skelbia* peticiją priimtina.
2. *Nusprendžia*, kad buvo padarytas materialinis Konvencijos 3 straipsnio pažeidimas.
3. *Nusprendžia*, kad buvo padarytas procesinis Konvencijos 3 straipsnio pažeidimas.
4. *Nusprendžia*:

- a) valstybė atsakovė per tris mėnesius turi sumokėti pareiškėjui šias sumas:
- i) 32 EUR (trisdešimt du eurus) ir visus taikytinus mokesčius turtinei žalai atlyginti;
  - ii) 12 000 EUR (dvylika tūkstančių eurų) ir visus taikytinus mokesčius neturtinei žalai atlyginti;
  - iii) 2 421 EUR (du tūkstančius keturis šimtus dvidešimt vieną eurą) ir visus pareiškėjui taikytinus mokesčius bylinėjimosi ir kitų išlaidų;
- b) nuo minėto trijų mėnesių termino pabaigos iki sprendimo įvykdymo dienos atsiskaitymo per įpareigojimų nevykdymo laiką nuo minėtų sumų turės būti mokamos paprastosios palūkanos pagal ribinę Europos Centrinio Banko skolinimo normą, pridedant tris procentus.

5. *Atmeta* likusią pareiškėjo reikalavimo dalį.

Surašyta anglų kalba ir paskelbta raštu 2019 m. lapkričio 19 d., vadovaujantis Teismo reglamento 77 taisyklės 2 ir 3 dalimis.

Hasan Bakırcı
Kanclerio pavaduotojas

Valeriu Grițco
Pirmininkas